

Šesti hrvatski slavistički kongres

Monika Berać i Maroje Burum

U Vukovaru i Vinkovcima odrađan je od 10. do 13. rujna 2014. godine Šesti hrvatski slavistički kongres. Organizatori su ovoga kongresa Hrvatski slavistički odbor Hrvatskoga filološkog društva i Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Na Kongresu je sudjelovalo 270 znanstvenika (hrvatskih i inozemnih kroatista, slavista, filologa i kulturologa) iz Hrvatske, Austrije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Mađarske, Njemačke, Poljske, Slovačke, Srbije i Rusije.

0. Uvod

Šesti hrvatski slavistički kongres svečano je otvoren u Vukovaru u Dvorcu Eltzu, radni dio Kongresa odvijao se u Vinkovcima, a svečano zatvaranje bilo je u Gradskoj vijećnici u Vinkovcima. Stručni izleti uključili su Vukovar, Ilok, Tovarnik i Đakovo.

Središnja tema ovoga kongresa povezana je s obilježavanjem stogodišnjice objave *Hrvatske mlade lirike*, publikacije koja zaokružuje razdoblje hrvatske moderne, te stote obljetnice smrti Antuna Gustava Matoša, središnje osobe toga razdoblja hrvatske književnosti. Glavna se tema razgranala i na brojne druge jezikoslovne, književne, društvene i kulturološke radove, koje su na Kongresu sudionici saželi u 230 petnaestominutnih referata. Za sudionike je pripremljen i otisnut Zbornik sažetaka Kongresa, a naknadno se priprema i Zbornik radova.

1. Otvorenje

Svečano otvorenje sastojalo se od pozdravnih govora organizatora i pokrovitelja Kongresa, tradicionalne dodjele nagrada laureatima i održavanja plenarnih predavanja. Šesti slavistički kongres pozdravnim govorom otvorio je predsjednik Organizacijskoga odbora Stipe Botica. Uslijedili su i govori ostalih predstavnika organizatora i pokrovitelja: predsjednice Hrvatskoga filološkoga društva Ivane Vidović Bolt; dekana Filozofskoga fakulteta u Zagrebu Damira Borasa; pročelnice Odsjeka za kroatistiku Filozofskoga fakul-

teta Sveučilišta u Zagrebu Lahorke Plejić Poje; pomoćnika ministra znanosti, obrazovanja i sporta Staše Skenžića; načelnice Odjela za promidžbu knjige i čitanja u Ministarstvu kulture Dubravke Đurić Nemeć; prorektorice Sveučilišta Josip Juraj Strossmayer u Osijeku Anđelke Peko; pročelnice Upravnoga odjela za obrazovanje i sport Vukovarsko-srijemske županije Jadranke Mustapić Karlić; vukovarskoga dogradonačelnika Marijana Pavličeka; pročelnika vinkovačkoga Upravnoga odjela za kulturu i turizam Maria Banožića te Ivana Čurića, generalnoga vikara Đakovačko-osječke nadbiskupije.

Za laureate Šestoga slavističkoga kongresa izabrani su Stjepan Babić (*Povelja Stjepana Ivšića* za veliki doprinos zaslužnim hrvatskim i inozemnim kroatistima i slavistima), Stanislav Marijanović (*Povelja Antuna Barca* za veliki doprinos razvoju i promicanju hrvatske znanosti o književnosti) te ruska slavistica i kroatistica Svjetlana Olegovna Vjalovna (*Povelja Vatroslava Jagića* inozemnomu znanstveniku za veliki doprinos u proučavanju hrvatske glagoljičke baštine i za promicanje hrvatskoga jezika, književnosti i kulture).

Pozvana predavanja bavila su se suvremenih tema iz jezika i književnosti te glagoljaštva. Marko Samardžija, s Odsjeka za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, govorio je o razvojnim putevima standardizacije hrvatskoga jezika do polovice XX. stoljeća s naglaskom na slavonski doprinos opisu i kodifikaciji općehrvatskoga standardnoga jezika. Drugi pozvani predavač bio je Pavao Pavličić s Odsjeka za komparativnu književnost Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, koji je održao predavanje *Vukovar i njegovi velikani*. Margaret Dimitrova, gošća iz Sofije, sa Sveučilišta Sv. Kliment Ohridski, bila je treća pozvana predavačica koja je izlagala o prevoditeljskim strategijama i izborima pri mlađim prijevodima hrvatskih glagoljaša s latinskoga. Nakon plenarnih predavanja priređen je svečani domjenak u poznatomu vukovarskome Hotelu Lav, na obali Dunava, pod pokroviteljstvom Grada Vukovara.

2. Teme

Opsežan korpus prijavljenih referata podijeljen je u osam manjih, tematski srodnih sekcija.

2.1. Hrvatskoglagojska i paleoslavistička problematika

Prva od tih sekcija obuhvaća radove koji su se bavili hrvatskim crkvenoslavenskim jezikom i starim pojedinim knjigama.

Pojedini su izlagači pri tomu bili usmjereni na jezik. Sanja Zubčić proučavala je jezik *Zapisnika misnoga kaptola riečkoga*, a Ivica Vigato jezik glagoljskih bratovština sa zadarskoga područja. Milan Mihaljević proučava-

vao je uzročne konstrukcije u hrvatskome crkvenoslavenskom jeziku, Jasna Vinca prijedlog *po* u hrvatskologoljskim tekstovima, a Josko Vela česticu *že*. Ružica Tolić bavila se pismom i grafijom u najstarijoj duvanjskoj matičnoj knjizi iz 18. stoljeća, a Vida Vukoja rječnikom crkvenoslavenskoga jezika hrvatske redakcije u kontekstu crkvenoslavenske leksikografije. Nazivljem su se bavila dva rada: Ivana Poldrugo bavila se liturgijskim nazivljem u Njujorškom misalu iz 15. stoljeća, a Katarina Lozić Knezović nazivima za simbolička, nadnaravna i magijska bića u Klimantovićevu zborniku iz 16. stoljeća. Andrea Radošević raščlanila je figuru ponavljanja u glagoljskim Disipulima iz 16. stoljeća.

Milica Lukić i Vera Blažević Krezić govorile su o razumijevanju staroslavenskih liturgijskih knjiga u 19. stoljeću i sredstvima koja u tome mogu pomoći. Marija-Ana Dürrigl izlagala je o eshatološkim ciklusima u Petri-sovu zborniku, Ana Mihaljević bavila se službama u čast sv. Antunu Padovanskomu u hrvatskologoljskim brevijarima, Milica Mikecin proučavala je *Čtenie Avrama* u Oxfordskom zborniku. Josip Vučković donio je kritika “evolucionističkoga” modela geneze starohrvatskih pasionskih prikazanja, a Antonija Zaradija Kiš govorila je o identitetu “plemenite zviru” u Akademijinim rukopisima IVA96 i IVA98.

2.2. Slavonski kontekst hrvatskoga jezika, književnosti i kulture

Radovi okupljeni u drugoj tematskoj sekciji problematiziraju slavonski kontekst hrvatskoga jezika, književnosti i kulture.

Nekoliko radova bavilo se osobitostima slavonskih govora te odnosa između dijalekata i standardnoga jezika. Morfološka obilježja mjesta Siče obradile su Ljiljana Kolenić i Emina Berbić Kolar, Silvija Čurak obradila je nezamijenjeni jat u slavonskom dijalektu, a Josip Užarević problem posavskoga akuta temeljen na studiji Alekseja Šahmatova iz 1888. godine.

Biljana Vidiček govorila je o standardizaciji hrvatskoga jezika na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće na temelju zapisnika Hrvatskoga đlačkoga književnoga društva Javor od 1876. do 1924. Tena Babić Sesar i Višnja Pavičić Takač proučavale su slavonski dijalekt i hrvatski standardni jezik u okviru sustava okomite višejezičnosti, a Branko Kuna i Ana Mikić Čolić obradili su poveznice i razlike između slavonskih gradskih govora.

O utjecaju posuđenica na jezik pismica Slavonije, Baranje i Srijema govorila je Ana Tereza Barišić, a o turcizmima u Došenovim djelima *Aždaja sedmoglava* i *Jeka planine Vladimira Rezo*. Manda Svirac govorila je o novijim istraživanjima o rodbinskomu nazivlju i oslovljavanju tetka i teta u Vođincima. Krešimir Bagić obradio je leksičke posebnosti, jezične konstrukcije i radijski idiolekt Frole Traktoriste u radu naslovljenomu *Kolko teži tilo*

Šokca umočito u rakiju?. Poetičke i stilske osobitosti Slavonskih varoških pjesama Luke Ilića Oriovčanina obradila je Josipa Tomašić.

Ljiljana Marks govorila je o Slavoniji u povijesnim predajama, a o usmenim narodnim pričama iz južne Baranje govorio je Željko Predojević. O etičkim načelima kojima se vodio istraživač Josip Lovretić pri oblikovanju svoje etnografske monografije o Otoku govorila je Evelina Rudan. Lidija Bajuk govorila je o pojedinim kukcima, božanskom načelu i pokladnim zvonima na temelju primjera iz hrvatske usmene književnosti i obredno-običajne prakse. Odnosima između usmene i pisane kulture u svome radu naslovljenome Glas i pismo u Relkovićevu Satiru bavila se Ružica Pšihistal. Bećarcima i uglazbljenim pjesmama Ivana Kozarca bavila se Kristina Repar.

Tri rada bavila su se dramskim i kazališnim temama: vukovarskim kazalištem u vukovarskoj kulturi 1875. – 1928. bavila se Antonija Bogner-Šaban, osječkim kazališnim životom u prvoj polovici 20. stoljeća Ivan Trojan, a dramskom kazališnom kritikom u osječkim dnevnim novinama u prvoj polovici 20. stoljeća Alen Biskupović.

Romantičarskom prozom Janka Tombora bavila se Dubravka Brunčić. Temom individualnoga i kolektivnoga odrastanja u djelima Ivane Brlić Mažuranić bavile su se Dubravka Crnojević i Tijana Pavliček. Helena Peričić proučavala je hrvatski ratni diskurs iz devedesetih godina prošloga stoljeća. O umicanju stvarnosti i zrcaljenju u jeziku i prostoru poetskoga panonizma govorila je Kornelija Pinter. Vesna Vlašić obradila je dnevnik Ane Jelisave Janković u kontekstu ženske dnevničke proze kraja 19. i početka 20. stoljeća. Dubravka Luić-Vudrag proučavala je rad slavonskih istaknutih znanstvenika, književnika, povjesničara i mnogih drugih u časopisu Hrvatska revija 1928. – 1945.

Društveno-povijesnim i političkim temama bavila su se dva rada: terminom novoga regionalizma u slučaju Slavonije bavila se Magdalena Dyras, a oblikovanjem javnoga prostora na rubu habsburške monarhije na primjeru Osijeka prikazao je Maciej Falski.

2.3. Razvoj hrvatskoga jezika: povijest, dijalektologija, standardizacija

Trećoj tematskoj sekciji pripadaju radovi koji se tiču razvoja hrvatskoga jezika, njegove povijesti, dijalektologije i standardizacije.

Fonologijom, uključujući izgovor, naglaske, glasove i dr., bavila su se četiri rada. Anita Celinić i Mira Menac-Mihalić bavile su se završnim *m* i *n* u hrvatskim govorima. Blaženka Martinović obradila je temu akcenta kao tvorbenoga sredstva, Helena Delaš govorila je o dvostrukome akcentu u hrvatskome standardnom jeziku, a Silvana Vranić o akcenatskim tipovima pridjeva u kostrenskom govoru.

Devet radova bavilo se morfološkim temama. Sanja Holjevac obradila je dativ, lokativ i instrumental množine imenica u izdanjima riječke tiskare Karletzky, a Dubravka Smajić sklonidbeni sustav imenica u Oblicima hrvatskoga jezika za srednje škole Mirka Divkovića. Zrinka Kolaković i Ana Kovačević u radu koji je izložila druga autorica bavile su se izborom aspekta u oblikovanju imperativa. Gordana Laco bavila se glagolskim priložima i pridjevima u hrvatskomu jeziku. Marija Znika prikazivala je prednosti i nedostatke sintaktičkih modela. Vanessa Vitković Marčeta bavila se tvorbom riječi od talijanskih primljenica, a proučavana joj je građa bila *Naša sloga*. Lada Badurina i Ivo Pranjković raščlanili su primjere u hrvatskim gramatikama s teorijskoga, ali i društveno-političkoga i ideološkoga stajališta. Morfosemantičkim obilježjima percepcijskih glagola bavila se Ida Raffaell, a Teodora Fonović Cvijanović usporedila je morfološke značajke dvaju Dobri-
linih molitvenika.

Pravopisom su se bavila dva autora: Slavica Vrsaljko govorila je o različitostima u pristupanju aktualnim pravopisnim problemima u važećim pravopisima hrvatskoga jezika, a Ante Bičanić prikazao je hrvatsku pravopisnu normu u drugoj polovici 19. stoljeća.

Dva su se rada u ovoj sekciji bavila i jezikom književnosti. Branko Tošović govorio je o hrvatskomu jeziku Ive Andrića, a Naida Velić-Jašarević o govoru likova u zbirci pripovijedaka *Provincija u pozadini* Hasana Kikića.

Jezičnim promjenama bavio se Filip Galović u radu *O nekim promjenama u govoru mladih Bračana*, a Alexander Hoyt govorio je o jezičnim promjenama s kraja 19. i početka 20. stoljeća na građi osobnih pisama.

Različitim vidovima leksika bavilo se jedanaest radova. Ranonovovjekovna rovinjska prezimena prikazala je Maja Cerić, doku su se Anđela Frančić i Bernardina Petrović bavile osobnim imenima u hrvatskim gramatikama. Irena Krumes Šimunović i Ljiljana Kolenić analizirale su hrvatske crkvene nazive za blagdane i svetkovine jezičnopovijesnim pristupom. Vlatka Štimac Ljubas govorila je o odabiru naziva i semantičkih odnosa među nazivljem u novijim hrvatskim općejezičnim rječnicima. Maja Glušac govorila je o priložima u hrvatskoj jezičnoj praksi. Barbara Kovačević i Ermina Ramadanović predstavile su frazemske tvorenice, dok se Ivana Filipović Petrović bavila rječničkom ulogom u razvoju frazeologije. Goran Filipi proučavao je ihtonime u crnogorskomu govoru Peroja, Ivana Nežić i Maja Opašić semantički su analizirali frazeme govora Brovinja, Joža Horvat i Ines Virč analizirali su kajkavske frazeme, a Perina Vukša Nahod i Marija Malnar Jurišić obradile su kominsku frazeologiju.

Dijalektalnim se temama bavilo devet rada. Marina Mađarević poručavala je osobitosti govora starosjedilaca grada Virovitice. Marina Marinković proučavala je govor Blaževaca, i to fonološke i morfološke značajke. Lina Pliško i Tatjana Ljubešić proučavale su govor Voštena. Anđela Milinović

prikazala je odnos splitskih dnevnih novina prema dijalektnoj književnosti u prvoj polovici 20. stoljeća. Jela Maresić prikazala je jezik kajkavske zbirke *Z mojih bregov* Frana Galovića, a Valter Milovan romanizme u poeziji suvremenih čakavskih pjesnika. Martina Bašić razmatrala je metode istraživanja mjesnoga govora i njihov utjecaj na dobivene dijalektološke rezultate. Bojana Schubert bavila se odnosom gramatičke norme i jezične prakse u kajkavskom književnom jeziku. Sandra Tamaro Leksičko prikazala je etimološku analizu glagola govorenja u čakavskom govoru Boljuna.

Mnogi autori bavili su se društvenojezičnim temama u prošlosti, ali još više i u sadašnjosti. Ljubica Josić govorila je o spolnim stereotipima u suvremenim jednojezičnim rječnicima hrvatskoga jezika, a Ivana Klinčić o Šipuševim stavovima o jeziku u kontekstu njegova vremena. Krešimir Mićanović u radu *Jezik i vlast* problematizira stavove čelnih ljudi vladajuće partije Jugoslavije o jezičnim pitanjima na temelju dvaju neobjavljenih dokumenata iz 1969. godine. Anita Runjić-Stoilova i Marijana Tomelić Čurlin prikazale su suvremeni stav prema hrvatskome jeziku u Hrvatskome saboru. Andrea Sapunar Knežević i Marijana Togonal bavile su se jezičnim obilježjima internetske komunikacije. Anja Nikolić-Hoyt proučavala je korpusne glose Matoševih djela kao prilog prikazu zbilje hrvatskoga jezika i svijeta na prijelazu stoljeća, a Jadranka Mlikota prikazala je jezikoslovni rad Josipa Vitanovića.

2.4. Antun Gustav Matoš i *Hrvatska mlada lirika* — smjena paradigmi

Radovi koji su tematizirali neku od središnjih tema o Antunu Gustavu Matošu i *Hrvatskoj mladoj lirici* — smjena paradigmi, okupljeni su u četvrtoj tematskoj sekciji.

Ekspressionizmom i protoekspressionizmom Matoševih djela bavila se Vanja Budišćak, (anti)esteticizmom i (anti)modernizmom u Matoševu novinstvu i književnosti Suzana Coha, romantičarskim konceptima Marina Protrka Štimec, a zazornim u Matoševoj lirici Tvrtko Vuković. Florealne motive u Matoševoj lirici na primjeru dvaju soneta prikazala je Dubravka Brezak-Stamać. Ana Dalmatin bavila se destrukcijom kulta “čiste ljepote” u Matoševoj lirici. Ženske likove kao orijentir u vanjskom svijetu i ogledalo duše proučavao je Ingeborg Jandl na primjeru Matoševe *Lijepa Jelene*. Melanolični doživljaj prostora u Matoševim putopisima prikazala je Krystyna Pieniżek-Marković. Matoševim esejističkim opusom kao simptomom hrvatske moderne bavila se Jela Sabljic Vujica, a Josipa Zečević prikazala je Matoša u Krležinim esejima. Sintija Čuljat prikazala je Matoševe novovjekovne epigrame.

Tri su rada prikazala važnost glazbe u Matoševu opusu. Značenje Antuna Gustava Matoša u hrvatskoj glazbenoj kulturi naglasila je Sanja Majer-Bobetko. Martina Mičija Palić prikazala je obilježja Antuna Gustava Matoša kao instrumentalista i glazbenoga pisca, a Anna Ruttar obradila je uloge glazbe u Matoševu stvaralaštvu.

Nekoliko radova bavilo se komparativnim proučavanjem književnih opusa i paradigmi. Izmještenjem u hrvatskoj moderni u stvaralaštvima Antuna Gustava Matoša i Janka Polića Kamova bavila se Lana Molvarec, eufonijom u poeziji A. G. Matoša i u *Hrvatskoj mladoj lirici* Davor Nikolić i Nikola Bakarić, a sličnostima i razlikama u autobiografskom diskursu dvojice Slavonaca A. G. Matoša i P. Pavličića Daniela Kurucová. Temom Matoša i pravaštva bavio se Krešimir Nemeć, a odnosom Matoša i narodne književnosti Ivana Kranjčec i Mihaela Galić. Medijskim subjektom Matoševе kritike bavili su se Sanja Jukić i Goran Rem, a srpsko pjesništvo u Matoševoj kritici prikazala je Tea Rogić Musa.

Dejan Varga bavio se temom pjesničkoga krika Antuna Branka Šimića. Opus Tina Ujevića u *Hrvatskoj mladoj lirici* i poetiku parnasizma u hrvatskoj poeziji u početku XX. st. prikazala je Elena Daradanova, a Ujevićevu pjesmu *Ogledalo* prikazala je Ivana Drenjančević. Dijana Simić proučavala je teme sublimiranja slobode i slutnje smrti u djelima Janka Polića Kamova.

2.5. Teorijski i periodizacijski aspekti u proučavanju hrvatske književnosti

Petoj tematskoj sekciji pripadaju radovi koji problematiziraju teorijske i periodizacijske aspekte u proučavanju hrvatske književnosti.

Pitanjima književne historiografije bavilo se osam radova. Bernarda Katušić predstavila je pokušaj periodizacije novije hrvatske proze. Sanja Lovrić Kralj upozorila je na prezentističke zamke pisanja književne povijesti na primjeru hrvatske dječje književnosti tridesetih godina, a Berislav Majhut prikazao je povijest hrvatske dječje književnosti. Lahorka Plejić Poje prikazala je prednosti i nedostatke pojma “rani novi vijek” u hrvatskoj književnoj historiografiji. Leo Rafolt bavio se neobjavljenim tekstovima epistemološkim modelima književne historiografije Branka Vodnika. Franjevačkom književnošću u odnosu na povijest hrvatske književnosti bavila se Iva Beljan, a odnosom kanona i književne historiografije Patricia Marušić. Igor Gajin bavio se pitanja tranzicijske književnosti u kontekstu književne historiografije.

Dramskim i kazališnim temama bavili su se Tina Marušić, u radu u kojemu prikazuje karnevalizaciju zbilje i maniristička odzrcaljenja stvarnosti u *Noveli od Stanca* Marina Držića, Suzana Marjanić, koja je na temelju Krležinih drama iščitavala politički i psihotičan bestijarij, te Sanja Nikčević, koja se bavila kazališnom kritikom kao interdisciplinarnim oblikom.

Žanrovska pitanja u romanu *Adio kauboju* problematizirala je Ivana Žužul, a Dragica Dragun autobiografsku prozu Zore Ruklić. Motiv jeke u staroj hrvatskoj književnosti analizirale su Zlata Šundalić i Anela Mateljak Popić. Medijskim čitanjem fenomena “hrvatske šutnje” bavio se Domagoj Brozović.

Ante Stamać bavio se Matoševom terminološkom novotvorenicom “prezentizam”. Katarina Ivon prikazala je temeljne označnice Truhelkina kulturnog identiteta. Sanja Vrcić-Mataija bavila se postmodernističkim osobinama hrvatskoga dječjeg romana iz devedesetih godina prošloga stoljeća, a Sanjin Sorel bavio se impresionističkim obilježjima ženskoga prijeratnog pjesništva. Suvremenu hrvatsku književnu kritiku između krize i monopola prikazala je Miranda Levanat-Peričić.

2.6. Podučavanje hrvatskoga jezika, književnosti i kulture

Radovi koji problematiziraju poučavanje hrvatskoga jezika, književnosti i kulture pripadaju šestoj tematskoj sekciji.

Nekoliko se radova bavilo inojezičnim hrvatskim. Ivančica Banković-Mandić bavila se izgovorom hrvatskoga kao inoga jezika iz perspektive izvornih govornika, a Nikolina Sokolić izgovorom dugih naglašenih vokala u poljskih govornika hrvatskoga jezika na različitim stupnjevima usvojenosti hrvatskoga jezika. Paulina Pycia pokazala je pak zašto su pogodbene rečenice u hrvatskom jeziku izazov za poljske studente. Ranka Đurđević, potaknuta potrebama poučavanja hrvatskoga inojezičnim govornicima, pokazala je poteškoće s brojem (jedina ili množina) predmeta sviđanja u strukturi *volim + A*.

Mate Birtić i Siniša Runjaić predstavili su Bazu glagolskih valencija u hrvatskomu jeziku, dok su Tomislava Bošnjak Botica i Ivana Brač pokazale kako je semantička raščlamba polazište u obradbi glagola u Bazi.

Marko Alerić bavio se vezom između jezičnih odstupanja i promjena u gramatičkoj normi, a Karolina Vrban Zrinski hrvatskim jezikom i govorom na Akademiji dramske umjetnosti. Jezičnim razvojem hrvatskih govornika u osnovnoškolskoj dobi bavila su se dva izlaganja; Jelena Vignjević povezala ga je s njihovom rodnom pripadnošću, a Dunja Pavličević-Franić i Katarina Aladrović Slovaček govorile su o leksičkoj kompetenciji.

Različitim vidovima nastave hrvatskoga jezika, posebno priručnicima za nastavu, bavio se najveći broj radova u ovoj sekciji. Ivana Milković i Smiljana Narančić Kovač govorile su o prijevodnoj književnosti u hrvatskim osnovnoškolskim popisima lektire na prijelazu u ovo, 21. stoljeće. Jakov Sabljčić pokazao je kako se metodički može usporedbom pristupiti pjesmama *Jur nijedna na svit vila* Hanibala Lucića i pjesmi *Jur ni jedna* Luka Paljetka. Jadranka Nemeth-Jajić i Tamara Turza-Bogdan predstavile su način kako bi se izrađivale narječne čitanke, dok se Jasminka Brala-Mudrovčić bavila

nastavnim procesom i zavičajnim identitetom, i to u Gackoj regiji. Josip Miletić u svojem je izlaganju pokazao koje sklonosti pokazuju osnovnoškolski nastavnici Hrvatskoga jezika kada odabiru udžbenik za svoj nastavni predmet.

Raspon bavljenja sezaio je od prošlosti u suvremenost, pa se tako Vesna Grahovac-Pražić bavila rukopisnom ostavštinom Šime Starčevića, dok se Vlado Pandžić bavio internetom u školskom pristupu dramskom tekstu kao lingvometodičkom predlošku. Iva Gruić usmjerila se na razlike u poučnosti u kazalištu za djecu nekad i danas na temelju proučenoga slučaja — igrokaza Bosiljke Manojlović Zanimović.

2.7. Hrvati izvan Hrvatske: jezik, književnost, tradicijska kultura

Jezik, književnost i tradicijska kultura Hrvata izvan Hrvatske problematiziraju se u sedmoj tematskoj sekciji radova.

Lingvističkim, sociolingvističkim i metodičkim posebnostima ovladavanja hrvatskim kao nasljednim jezikom bavila se Lidija Cvikić. Hrvatsku nastavu u Vojvodini iz kuta gimnazijalaca Tomislav Čužić. Najavljeni izlagači Björn Hansen i Zrinka Kolaković, koji su trebali predstaviti tipologiju sintaktičkih promjena u nasljednome hrvatskome i srpskome, nisu na žalost došli na kongres. Govorom Šokaca u Baču bavio se Mario Šimudvarac, a morfološkom kategorijom srednjega roda u moliškohrvatskome Maslina Ljubčić.

Mnogi radovi bavili su se jezičnim identitetom kao važnom odrednicom u (samo)definiranju vlastitoga i kolektivnoga identiteta. Jezični identitet Hrvata u Mađarskoj u 21. stoljeću proučavala je Timea Bockovac, ulogu zavičajnih društava u očuvanju hrvatskoga identiteta u Sjevernoj Americi na primjeru hrvatskih društava koja djeluju u sklopu župe sv. Jeronima u Chicagu Ivan Bota, doprinos Hrvatske katoličke misije Berlin u očuvanju hrvatskoga kulturnog identiteta prikazao je Branimir Penava, a sociokulturni profil hrvatske iseljeničke zajednice u pokrajini Magallanes u Čileu na temelju iseljeničke književnosti Marina Perić Kaselj. Ideologije i identitete u književnim priložima Klasja naših ravna prvoga tečaja (1935. – 1944.) obradio je Tomislav Žigmanov, a jezikom i identitetom u Dušnoku u Mađarskoj bavio se Eszter Tamasko.

Jezikoslovne i književne teme u kalendaru Subotička Danica prikazala je Katarina Čeliković. Vanda Babić bavila se recepcijom bokokotorske kulturne tradicije u trima studijama o Boki s početka XX. stoljeća, a Szilveszter Bality recepcijom hrvatske književnosti u suvremenim mađarskim časopisima. Pjesništvom Stanislava Prepreka bavio se Stjepan Blažetin. Stipe Botica prikazao je pjesničku zbirku *Jačke* gradišćanskohrvatskoga pjesnika Frana

Kurelca, a Gábor Balogh prikazao je konstrukciju lika kralja Matije Korvina u usmenim predajama.

2.8. Opća slavistička problematika i hrvatski jezik, književnost i kultura

Opća slavistička problematika i hrvatski jezik, književnost i kultura odrednice su radova osme tematske skupine.

Mnogi radovi pristupili su proučavanju kako jezika, tako i književnosti i kulture, različitim interkulturalnim i intertekstualnim metodama. Jovan Ajduković analizirao je formalni opis transemantizacije u trima kontaktološkim rječnicima, a Miroslav Artić bavio se interkulturalnim pristupom proučavanju južnoslavenskih književnosti. Romana Benić-Brzica prikazala je interpretaciju, usporedbe i međusobne kontraste Novakovih *Zapreka* i Pregeļjevog *Plebanusa Joannesa*, a Anica Bilić intertekstualne postupke u *Jankovu ljetovanju* Franje Cirakija. Epove Franje Markovića u svjetlu epike njegovih čeških suvremenika prikazala je Katica Ivanković. O poljskoj recepciji i prijevodu Brešanove *Predstave Hamleta u selu Mrduša Donja* govorio je Leszek Małczak. O obilježjima fantastike u suvremenoj makedonskoj kratkoj priči govorila je Tina Varga Oswald.

Vokalizmom i konsonantizmom u suvremenom standardnom hrvatskome jeziku i suvremenim standardnim istočnoslavenskim jezicima bavili su se Milenko Popović i Rajisa Trostinska. Ana Vraneša i Ana Kodrić prikazale su analizu promjena funkcija padeža i uporabnih odstupanja od norme u suvremenom hrvatskome jeziku. Marica Čilaš Mikulić prikazala je semantička i vidska obilježja glagola kretanja u hrvatskomu jeziku, Jurica Polančec status povratnog elementa *se* s glagolima njege tijela, a Dinka Savova neodređene lične glagolske oblike.

Četiri su se rada bavila proučavanjem jezičnih činjenica među dvama ili više jezika. Rečeničnu negaciju u hrvatskomu i makedonskomu jeziku prikazala je Iva Nazalević Čučević, a priloge u hrvatskomu, ukrajinskomu i rusinskomu jeziku Oksana Timko Đitko. Pitanjem sastavljenoga i nesastavljenoga pisanja riječi u hrvatskomu i u bugarskomu jeziku bavila se Evelina Grozdanova, a prijevodom hrvatskih konstrukcija s prijedlogom *k(a)* na poljski Sybilla Daković.

Govoreći o brojnim zadacima hrvatskoga jezikoslovlja koji još nisu obrađeni, Mijo Lončarić istaknuo je izradu hrvatskoga jezičnoga atlasa. Mario Grčević prikazao je razmišljanja Franca Miklošića, utjecajnoga slavista 19. stoljeća, o tadašnjoj južnoslavenskoj i hrvatskoj jezičnoj situaciji, a Jerzy Molas bavio se hrvatskom jezičnom politikom u europskomu kontekstu.

Dva su se rada bavila problematikom biblijskih prijevoda: Zrinka Jelaška prikazala je različito i jednako u suvremenim hrvatskim biblijskim prije-

vodima, a Boris Beck i Danijel Berković bavili su se strategijama hrvatskih biblijskih prijevoda s naglaskom na odnos između inovacije i tradicije. Irina Khostai i Malika Khostai bavile su se komparativnom analizom biblijske frazeologije u engleskomu, ruskomu i hrvatskomu jeziku.

Tri rada bavila su se usmenoknjiževnim pitanjima. Pučko pjesništvo Ivana Šuljića Iveše i njegovu ulogu u zajednici prikazala je Emina Dabo. Sanja Franković prikazala je pak slojeve usmenosti u romanu *Lunar* Josipa Kulundžića. Žanrovskim odrednicama usmenoknjiževnoga oblika memorabilia u suvremenosti bavio se Goran Novaković.

Šest radova bavilo se različitim leksikološkim i leksikografskim temama. Pojam ekvivalentnosti u frazeološkim rječnicima obradila je Ivana Vidović Bolt. Martina Grčević bavila se hrvatsko-slovačkom homonimijom, a Ana Vasung i Tenčo Derekjuvljev homonimijom u bugarskomu i hrvatskomu jeziku. Helena Burić bavila se antonomazijom i eponimizacijom, a Josip Lasić suvremenom vinkovačkom hodonimijom. Neda Pintarić proučavala je pragme i pragmafrazeme koji sadrže sastavnicu *križ* i *krštenje* u poljskomu i hrvatskomu jeziku.

Ružica Filipović proučavala je dinamiku smjene paradigmi u hrvatskoj književnosti s početka 20. stoljeća na primjeru Šimićeve lirike. Andrijana Kos-Lajtman i Jasna Horvat analizirale su modele i tipove lematizirane proze, a Polina Korolkova žanrovske modifikacije u *Sarajevskom Marlboru* Miljenka Jergovića. Krešimir Šimić prikazao je vernakularnu liriku Petra Lucića. Majčinstvom i identitetom(ima) modernih ženskih likova hrvatske književnosti s kraja 19. i prve polovice 20. stoljeća bavila se Kornelija Kuvač-Levačić, a Vivijana Radman analizirala je pripovijetke *Šuma Striborova* i *Sunce djever i Neva Nevičica* s naglaskom na feminističku i psihoanalitičku teoriju. Perina Meić prikazala je *Ex Ponto* Ive Andrića i poetička previranja prvih desetljeća hrvatske književnosti 20. stoljeća, a Dominika Kaniecka odnos Augusta Šenoe i njegovih čitatelja. Alojzija Tvorčić analizirao je odnos prema ženama u nabožnoj književnosti (molitvenicima) u 17. i 18. stoljeću. O slengu kao sredstvu karakterizacije likova u književnomu periodu govorila je Ivana Čagalj.

Dva rada bavila su se retoričkim temama, a u oba je sudjelovala Gordana Varošaneć-Škarić; u prvomu radu s Gabrijelom Kišiček o utjecaju kvalitete glasa na procjenu regionalnosti, socioekonomskih i psiholoških karakteristika govornika, a u drugomu s Ivom Pavić o problemu ćirilice u Vukovaru kroz prizmu suvremene retorike.

Pet radova problematiziralo je teme drame i kazališta. Zrinka Kovačević prikazala je hrvatski doprinos počecima slovačkoga profesionalnoga kazališta. Maja Verdonik analizirala je dvije lutkarske dramatizacije Nazorova djela *Veli Jože*. Teodora Vigato analizirala je likove i običaje u pučkoj drami *Ki će mi šoldi dati?*. Zdenka Đerđ prikazala je bezrječne likove koje

je u lutkarsko kazalište uvela Višnja Stahuljak. Helena Brautović prikazala je dramski opus dubrovačkoga pisca Ernesta Katića, koji je stvarao pod pseudonimom Lukša s Orsana, te poveznice s djelom Iva Vojnovića.

Goran Krnić i Sünna Looschen analizirali su procese institucionaliziranja hrvatskoga književnoga života na primjeru udruga književnika DHK i HDP. Uredničku suradnju Grigora Viteza i Kristine prikazale su Diana Zalar i Ivana Kukić Rukavina.

3. Stručni izleti

Popodneva svakoga kongresnoga dana bila su ispunjena stručnim izletima, uz pratnje turističkih vodiča za područje Vukovarsko-srijemske županije. Prvi dan bio je planiran za obilazak grada Vukovara te su sudionici Kongresa obišli vukovarske potresne točke: Muzej ratne bolnice, Memorijalni centar i spomen-obilježje na Ovčari, te Memorijalno groblje žrtava iz Domovinskoga rata. U Vinkovcima su se istu večer sudionici Kongresa pridružili uzvanicima pri svečanome otvorenju nove vinkovačke kulturne točke — rodne kuće Ivana Kozarca. Drugi se dan obilazio srijemski dio Vukovarsko-srijemske županije, odnosno najistočnije dijelove Republike Hrvatske. U Tovarniku, rodnome mjestu Antuna Gustava Matoša, Dubravka Oraić Tolić održala je predavanje inspirirano Matoševim zanimljivim bohemskim životom te njegovim specifičnim odnosom prema ženama. U prekrasnome Iloku, gradu na Dunavu, sudionici Kongresa obišli su kulturne i povijesne spomenike — dvorac Odescalchi i Crkvu sv. Ivana Kapistrana, a imali su priliku kročiti i kroz iločke podrumne te čuti priču o njihovu razvoju i preživljavanju Domovinskoga rata. Kongresna večera bila je priređena na iločkomu ladanjskome imanju Principovac. Nakon službenoga zatvaranja Šestoga hrvatskoga slavističkoga kongresa sudionici su bili pozvani na izlet u Đakovo, duhovno središte Đakovačko-osječke nadbiskupije. Uz obilazak biskupskih dvora i prekrasne Katedrale sv. Petra, sudionike Kongresa primio je i nadbiskup đakovačko-osječki u miru Marin Srakić.

4. Zaključno

Šesti hrvatski slavistički kongres svečano je zatvoren u velikoj vijećnici Vukovarsko-srijemske županije 13. rujna 2014. u Vinkovcima. S obzirom na to da je tih dana bila aktivna i rasprava o položaju Hrvata Bunjevaca u Republici Srbiji, Kongres je izdao priopćenje predsjedniku Republike Hrvatske, predsjedniku Vlade, predsjedniku Sabora, Ministarstvu vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske, Ministarstvu kulture Republike Hrvatske te Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske. Priopćenje je jednoglasno prihvaćeno, a u njemu se navodi da je na

osnovi znanstvenih kriterija zaključeno da su “bunjevački govori u Srbiji sastavni dio novoštokavskog ikavskog dijalekta, inače najraširenijeg hrvatskog dijalekta, koji nije prisutan samo u Bačkoj, gdje Hrvati Bunjevci žive stoljećima, već i u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Mađarskoj. Nastojanja da se iz subetničke osnove tamošnjih Hrvata i njihovih govora, koji čine sastavni dio hrvatske jezične baštine, osigura status posebnoga ‘bunjevačkoga jezika i nacije’ koji se ima izučavati u državnim školama u Srbiji ocijenjena su nastavkom sustavne asimilacijske politike koja nema uporište ni u znanosti ni u demokratskim standardima Europske unije u odnosu prema nacionalnim manjinama”, uz poziv da se jasno progovori o kršenju prava hrvatske nacionalne manjine, o važnosti zaštite hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i dosljednomu poštovanju manjinskih prava osiguranih međudržavnim ugovorom.

Četiri dana djelotvornih i vrlo posjećenih rasprava o jeziku, književnosti i kulturi u slavističkome kontekstu pokazali su da je hrvatska slavistička tradicija živa i da je njezino izučavanje aktivan proces i u suvremenome dobu. S nestrpljenjem se iščekuje izlazak zbornika, koji će u javnosti ostati pisani trag o značaju, kakvoći i veličini ovog slavističkog okupljanja. Organizacijskomu odboru na čelu sa Stipom Boticom, Ivanom Vidović Bolt te glavnim izvršnim organima, tajnicom Josipom Tomašić i tajnikom Davorom Nikolićem, može se doista čestitati što su tako uspješno organizirali Šesti hrvatski slavistički kongres.